

ЕКОНОМІЧНИЙ ТИП ЛЮДИНИ ЗА С. М. БУЛГАКОВИМ

Актуальність теми дослідження постає в необхідності вивчення даної теми, а також відповідно в потребі її аналізу в сучасних умовах, оскільки людина як головний і особливий фактор виробництва є носієм виробничих і суспільних відносин. Тому дослідження ролі та місця людини в економічній системі суспільства є актуальним в умовах нинішнього становлення та розвитку економіки. **Мета дослідження.** Проаналізувати економічний тип людини, визначений С. М. Булгаковим, визначити релігійну точку зору видатного філософа про економічну та господарюючу людину. Дослідити центральні моменти економічних поглядів С. М. Булгакова. **Завдання дослідження:** визначити що таке економіка та як вона пов'язана з людиною. З'ясувати основні поняття, що характеризують особистість з економічної точки зору. З'ясувати релігійну точку зору Булгакова щодо пояснення економічної, господарюючої людини та охарактеризувати постать Булгакова в економічній думці ХХ ст. **Об'єкт дослідження** виступає людина в економіці та економіка в цілому. **Предмет дослідження** - основні теорії господарства С. Булгакова та її зміст. В усіх економічних системах минулого і сучасності основною продуктивною силою була і залишається людина. Проте на попередніх етапах розвитку цивілізації розвивалися здебільшого окремі сторони людини - працівника, то в наш час уперше за всю історію розвитку людства створюються умови для реалізації справжньої природи людини – бути основною метою розвитку суспільства, розвивати свої здібності.

У «Філософії господарства» питання про суб'єкта господарства чи господаря С. Булгаков підводить до визнання всезагального суб'єкта господарства, носія господарської філософії. Таким суб'єктом, на його думку, може бути тільки людство, не колектив чи збірне сукупне ціле, а жива єдність духовних сил і можливостей, до якої причетні всі люди, озброєна розумом людина, яку емпірично виявляють в окремих особистостях. Людина – це мікрокосм, що поширює свій вплив у макрокосмі. Цьому мікрокосму належить центральна роль у макрокосмі, який утворює для нього периферію і водночас об'єкт господарського впливу. Господарство – це творча діяльність розумних істот, які втілюють у ній свої індивідуальні риси. Індивідуальності притаманна свобода, більш того, вона і є цією свободою. А якщо свобода є творчістю, то індивідуальність є справді творчою основою, яка невгасна й у господарстві, – каже С. Булгаков. Досліджуючи загальну проблему про суть господарства, він розглядає питання про природу науки. Філософія господарства в своєму розвитку включає основні проблеми філософської свідомості, але в центрі стоїть антропологія – вчення про людину в природі [1]. Слід відзначити, що вчений талановито охоплював думкою велике різноманіття видів людської діяльності – від економічних питань і політики до культури, історії, християнства та богослов'я. Булгаков відзначав що економіка не може розглядатися як мета, вона лише засіб, і її організація повинна максимально служити духовному розвитку людини. Булгаков, посилаючись на Біблію, підкреслював, що відповідно до Священного Писання метою людської діяльності може бути тільки духовне самовизначення людини, перемога над властивими людині вадами жадності, користоловства, суперництва. Сенс господарської діяльності Булгаков бачить не в задоволенні матеріальних потреб людини, а в наближенні Царства Божого з його ідеалом любові [2].

Головним об'єктом Булгаківської критики стає Смітінський тип «економічної людини», яка «не їсть, не спить, а все підраховує інтереси, прагнучи до найбільшої вигоди при найменших витратах: це розрахункова лінійка, що з математичною точністю реагує на зовнішній механізм розподілу та виробництва, який діє за власними залізними законами» [3, с.11]. Булгаков впевнено заявляє, що коли ставиться знак рівності між живою людиною і абстракцією «економічної людини», висновки політичної економії виявляються хибними. Народне господарство в тому числі й світове, є певною мірою закономірно функціонуючим механізмом, як і особистість не є всього лиш розрахунковою лінійкою інтересів, а живим творчим началом... Господарство веде господар... Нове європейське ставлення до господарської праці вноситься в історію християнством. С. М. Булгаков приходить до висновку, що економічна думка характеризується непримиреною боротьбою двох світоглядних парадигм: механічно-утилітарної та релігійної. Перша з них, що заперечує вічну перспективу буття людини, наголошує на економічних інтересах і правах індивідів, обов'язки яких перед суспільством і один перед одним відходять на другий план. Друга, що ґрунтується на теоцентричному світогляді, першочерговим вважає усвідомлення людиною обов'язків перед своїм Творцем, а суспільне життя розглядає як систему взаємних зобов'язань особистостей. Сам Булгаков тяжів до другої парадигми [4, с. 6]. **Висновок.** Економічний тип людини за Булгаковим, це господарський діяч, підприємець якого в християнстві визначають зовнішнім тягарем господарської необхідності, бо самі апостоли Христові повинні були рибалити, займатися виробництвом палаток, але це сприймалося як послуга Богові, як Христове послухання. І ця релігійна установка визначає духовно-моральний тип людини. Людина не спроможна творити «з нічого», не спираючись на вже створений Богом ресурс [5, с.16]. Таким чином можна зазначити, що економічна свідомість людини заснована на категорії християнського віровчення. Булгаков одним із перших філософів звернув увагу на те, що господарська діяльність людини пов'язана з процесами негосподарськими за своєю природою. Це дозволило йому розкрити соціально-економічні та світоглядні аспекти господарського розвитку, зокрема необхідність моральних орієнтирів в господарських процесах.

Список використаних джерел

1. «Філософія господарства та соціальна політика» С. Булгакова URL:<https://ru.osvita.ua/vnz/reports/politolog/16458/>
2. «Філософія економіки» URL:https://lubbook.org/book_786_glava_16_Tema_16_Sutn%D1%96st_ta_zavdannja.html
3. Булгаков С.Н. Народное хозяйство и религиозная личность// Булгаков С.Н. Два града. Исследования о природе общественных идеалов.-С.-Пб.: Изд-во РХГУ, 1997. 589 с.».
4. «Філософія господарства» С. М. Булгакова: неокласичний погляд на економічну діяльність [Текст]/ В. Базилевич // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2011. С.5-11.
5. Перспективи розвитку економічної теорії: конфлікт християнської та гуманістичної парадигми у світі ідей «Філософії господарювання» С.М. Булгакова [Текст]/ І. Назаров// Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка.- 2011. С. 16-19.